

ՏԵՐ ԵՒ ՏՆՈՐԵՆ

ՅՈՒՂԱՆԵՐԻ ԵՄԵՆԱԶԱՐ

ԽՐԱԳՐԱՅՈՒՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ. ՂԱԼԱՔԻԱ. ԷՍԻԻ ՊԱՆԻՍՏԱՆԻ

Երևանի քաղաքի քաղաքացիական կամ արտաքին գործերի նախարար

Bureaux du Journal "HAÏRÉNIK"

GAÏATA, ancien local de la BANQUE IMP. OTTOMANE

10 ՓԱՐԱՅ

ԱԶԳԱՅԻՆ. ԳՐԱԿԱՆ. ԳԵՂԱՊԵՍԱԿԱՆ

10 ՓԱՐԱՅ

ԽՐԱԳՐԱՅՈՒՆ

ԱՐՓԵԱՐ ԱՐՓԵԱՐԱՆ

ԲԱՇԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ			
Պարսկերէն	Հայերէն	Թիւ	Գրքի արժեք
150	150	75	75
150	150	40	40
300	300	100	100
150	150	50	50
75	75	25	25
300	300	25	25

Հարգելի ընթերցողներ, մեր հարգած Գրքերը, ինչպէս նաեւ մեր հարգած Գրքերը, ինչպէս նաեւ մեր հարգած Գրքերը...

ՀԱՅԵՆԻՐ

ՕՐԱԳԻՐ

ՄՐՏԻ ԳՈՐԾԵՐ

19-րդ դարու վերջերը մեր աշխարհը կեանքէն վէպ կամ թատերաբեմի վրայ վերածուեցաւ։ Գործերը երբեք չեն ելնուիր այս քանի մը տարիներու մէջ առաջ եկած «սեռական բարոյական» տիպարները, տարակոյս չունենալով, թէ չափահաս ժամանակներու պիտի տան իրենց ընթերցողներուն, միայնակ մնալու սուղ անոնց։ Մոլորեալ իր թարթիկութեամբ կը խնդացնէ բայց կը սուկացնէ։

Սեռական բարոյականութեան հրաշքը պէտք մը ունի՞նք. արդի հայ ընկերականութիւնը արդեօք իրաւ հակամէտ է ծայրագոյն մոլորեցանքէն և գրականութիւնը միջին դարէն վերջերէն որով զգալի ըլլալ պէտքն հեթանոսական դժոխքի երեք դատաւորներուն նման ժանտաղէմ բարոյականութեան։

Մենք կը կարծենք թէ քաղաքացիականութեան տարրերն որք մեր մէջ սկսած են մտնել, մեր ստացած կը թուի։ Իր բոլոր թեւերով իրենց նման հանգեցած, զմեզ մեր հինքերէն քիչ մը աւելի «երկնային» ըրած են։ Անշուշտ հիմաւորական ժամանակներու մէջ չէ որ կարելի պիտի ըլլար գրել այն «մեղադրանք», որ խոտովախանութիւնը համար պարտաւոր էր ամէն հայ հաւատացեալներուն։ Այդ պարտաւորութիւնը հիմա կամաց կամաց կը տկարանայ, վասն զի անոր մէջ նշանակաւոր մեղքերուն վրայ և ոչ իսկ հեռուէն հեռու գաղափար մը կրնանք ունենալ հիմա։ Բայց կ'ենք ինչ թէ ամէն օր առտու իրիկուն խեղդեցի գացող, պահքերնին ծոմերնին չարող մեր բարեպաշտ նախնիներու մէջ այդ մեղքերը չափ ընթացիկ ըլլալու էին, որով եւ կ'ընթացին ալ ամենուն համար պարտաւոր ըրած էր այդ «իրապաշտական» մեղադրանքը։ Ու եթէ յիշենք մեղի աւելի մօտ ժամանակներու «նահապետական բարոյական» պատմութիւնները, պիտի ըսենք թէ մեր ամենէն անաւան իսկ կրնայ թերեւս սեռական բարոյականի օրինակ մը հանդիսանալ հինքերուն։

Չենք ըսեր թէ ժամանակակից Հայերը տիրացած են բոլորովին սիրայ սրբութեան իտէալին եւ թէ իրենց կեանքը բոլորովին եթերական է, բայց կը տեսնենք թէ մտաւարական զարգացումը, ինչքան ալ տկար, բայց և այնպէս զէպի ազնուացումը քանի մը քայլեր առնել տուած է։ Մեր միտքն ու սիրտը տարբեր ուղղութեան մէջ սկսած են մտնել։ Մարդ որքան որ անասնական կեանքէն կը հեռանայ, այնքան աւելի իր զգացումները կը բարձրանան։

Մեր արդի գրականութեան մէջ մանկէ մեջ արդէն կը տեսնուին սրբային ու միջին այդ փոփոխութեան նշանները։ Գրականութիւնը, իր ա-

մէն ճիւղերովը, դէպ ի նպատակի մը սկսած է նկրտիլ կ'ուզէ բոլորի մը ըլլալ կեանքի ամէն ցաւերուն։ Այդ ցաւերէն որք որ կրնայ դարմանուիլ՝ անոնց դեղերը կը փնտռէ, իսկ, դէժ առ այժմ անբուժելի համարուողներուն համար ալ, միջոցներ կ'որոյն վերջը մեղմացնելու եւ միթաբուժեան սպեղանիով ամուրձելու։

Երբ գրականութիւնը հիւանդանոցներով կը զբաղի և աղքատներու օրուան հացին խնդրելու իրեն մոտաւորութեան կուտայ, կրնայ անտարբեր մնալ սրտի տառապանքներուն։ Ո՛հ, Հետեւաբար սիրոյ խնդիրները որք ամէն տեղ և ամէն ատեն ընդհանուր գրականութեան ոգին եղած են, բնականաբար մեր գրողներուն ալ նորանոր մոտաւորութիւններ կը ներշնչեն։ Օրէնքները, ականջողութիւնները, բոլոր անիրաւ նախապաշարումները որք կը կաշկանդեն անհատներու սիրտը, հեռեւեալաբար երջանկութիւնը, սկսած են քննութեան և ուսումնասիրութեան առարկայ ըլլալ, նպատակ ունենալով պատրաստել այնպիսի վիճակ մը որ ամէն մարդ երբ ուզէ իր սրտին մէջ դառնել իր երջանկութիւնը՝ զո՛հ ըլլայ անորաւոր կաշկանդումներէ։

Այդ անարդար կաշկանդումներն աչքի առջեւ ունենալով է որ ճշմարտագոյն բարոյականացման հետամուտ եղող գրադէտները անոնց վրայ կը սեւեռեն ուշադրութիւնը, զոհերուն վրայ իսկ դարձնելով ներողամիտ նայուածք մը։

Կեղծաւորներն ու չարամիտները թո՛ղ աղաղակ բառնան, իրենց ընկեր առած նաեւ եսամոլները։ Ողորմելի եւոթանին, որ ամէն անգամ զարգացման ու յառաջդիմութեան ճամբուն մէջտեղը գտնուած է։ Բայց մարդկութեան լայն ու անդուլ յառաջդիմութեան առջեւ ինչ նշանակութիւն ունին գեղեցիկներն ու գաճաճները։

ԲԵՐԱՅԻ ՄԷՋ

Գարունը, ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս, «ըստ իր բարի սովորութեան», եկաւ վերջապէս։ Ձմռանային բան մըն է, ինքի համար, բնութեան այս միջոցնակութիւնը, չորս եղանակներ որոնք կանխաւորապէս, որչեւ առնանք, իրարու կը յաջորդեն։ Բնութեան անփոփոխ օրէնքները, ինչ գունիկ բան, Երբ կը մտածեմ թէ օգոստոսին անպատեհ տաք պիտի ընէ եւ զեկտեմբերին ցուրտ՝ գրեթէ կատաղութիւն կը զգամ։ Բայց պէտք է համակերպիլ։

Եւ մինչդեռ ծառերը նորէն կը ծաղկաւորին, անդին մեր Թաղային խնամակալութիւնը կը մերկանայ իր անդամներէն։ Արթնցող բնութեան թով այդ մարմնող խնամակալութեան տեսքը սրտի դպող հակապատկեր մը չէ։ Այս ալ բնական անփոփոխ օրէնք մըն է սակայն։

Եւ մանաւանդ, խեղճ մարդիկը, ալ պէտք չէ որ հանգստանան։ Գոր օրինակ այս րնչը շատ աշխատած, շատ սիրտ փոր հատուցած է Բերայի թաղին համար եւ իրաւունք ունի պահանջելու որ հանգիստ թողուն զիրենք։ Պէտք է գուժ ունենանք թիչ մը, չարաչար չգործածենք իրենց

ընդհանրութիւնը։ Վերջապէս պէտք է դիտանք որ լոկ անձնութեամբ կ'աշխատեն այդ մարդիկը։

Այդ հին վաստակաւորներէն, վաստակ գործարար մէջ յոգնութիւն կը նշանակէ, այս ինչն ալ, որչա՛փ, աշխատած է մեր Բերայի թաղին համար. ա՛ս գերեզմանոց է, ա՛ս թատրոն է, ա՛ս դպրոց է իր գործերը ձգած՝ թաղին գործերուն շուրջը կ'որոնակի. արդար չէ՞՝ ստիպել զինքը որ ալ դադար առնէ։

Տարիները անպատեհ իմաստներն չեն չինքն, ալ միայն ծերութիւնն է։ Այսօր ո՛վ կը վարանի Գերեզմանոց Գործարար Եւ Մահի Խաւով միջեւ ընտրութիւն մը ընելու համար։ Բերա եւ Գաւաղիւղ իրենց վճիռը տուին այս մասին, եւ Գաւաղիւղիցիները աւելի ճաշակաւոր, աւելի նրբէն կերպով մը, նախ ինք երկտասարդներ, գիւղին մե մեջ, խուճ մը կը կազմեն։

Չի ալ մէջ առէք, կ'աղերսէս ասանկերով մը։

Ո՛հ, մուսանները ճիշդ ինչ հատ են, եւ այդ խուճը ամենով մը Զօպանեանի կ'ընծայէ փողոսիկէ թերթիկ մը, արուստաւոր նրբահիւս պատանի մը մէջ ամփոփուած։ Եւ ինչ մը չափար փողոսիկ օրիորդ Ագիւի՛ որ Մահի Խաւովն մէջ գոց ըրած բառերը կը կրկնէ։ «Ասկէ վերջը միշտ ասանկ պիտի ըլլայ»։ Եւ օրիորդ Գնարի ծաղկափունջ մը... քնարի ձեւ։ այս վերջին խորհրդաւոր մանրամասնութիւնը զօրք չկրցաք մասածել, ո՛վ Բերայի երկտասարդներ։

Նմոյշ մը Արուստաւորի մէջ տիրող բարեկարգութենէն։

Ինչպէս յայտնի է տնօրինութիւնը յանձնուած է նախկին չորս աշակերտուհիներէ բաղկացած մասնախմբի մը։

Երկու օրիորդներ կը խօսակցին, թիչ մը բարձրաձայն, իսկ միւսը՝

— Լեզուք, կը հրամայէ չորս պատեհէն մին։

— Չենք լսեր, դուք ինչ կը խոսնուիք։

— Պիտի լսէք։

Մասնախումբը խորհրդարանէն օգնութիւն կը խնդրէ եւ երկու օրիորդները վար կ'իջնեն իրենց հանելու համար, իսկ միւսը կը խօսակցի իրարանցում։ Գարունը կը միջամտն խաղաղութիւնը հաստատելու համար, ժամկէտը վարժարանին դուռը կը դրանք օրպէս զի արդիւն երկու օրիորդներուն՝ օրով անպատեհ վերելի կ'ուզեն։

Լուսարարը չէղբութիւն կը պահէ։

Վերջապէս կը լաջողին Արուստաւորէն հեռացնել ընթացող օրիորդները ուրեք կը մեկնին միասին տանելով տասնի չափ համախոսներ։ Ապա կը սկսին հոս ու հոն բողբոջ պրտելով, տեսակ մը Թօքաթեան խօսուն բողբոջաքի։ Տիկին Աննա Էպանեան, Նորեան էֆ., Օհան էֆ. Պաղտատեան եւ ուրիշներ կը վայելեն անոնց այցելութիւնը եւ ամենքն ալ, իրենց նկարագրին համաձայն, պարտ ու պատշաճ խրատներ կուտան։

Ս. ԺԻՐԱՅԻ

ՆՈՐ ՍՏԱՑՈՒԱԾ ԳՐԳԵՐ

ԹՈՒՆԵԱՆ Զ. ԹԱԴԵՆՍ Վ. — Հարգելի ընթերցողներ, իմ Մատենագրութեան նախնաց, հանդերձ ծանօթութեամբը։ — Մասն Բ. Բ. Տպագրութիւն։ Վերջինս, տպ. Միլիթարեան. 1893. ութածաւ. Երես 274. Գին 1.75 ֆրանք։

ՅՈՒՂԱՆԵՐԻ ՄԻՋՐԱՆ. — Իրաւունք կ'ունենան Նահապետեան Բ. Տպագրութիւն. 4. Պոլիս. տպ. Ն. Պէրպէրեան 1893. 16. Երես 58. Գին 2 ֆրանք։

ԿՅԱՏՈՒՐ ՅԻՇԱՍԱԿՆԵՐ

Սերաստող մէջ երեւան ելած աղանջաւորները խուճը խուճը եկած էին վանք, անպատեհ տեսնելու Պոլսէն եկած հիւրը, վահան վարդապետը։ Անոնց խժըրուքը կը լեցնէր վանքին բակը։ Վանքն ամբողջ յանկարծ լուսավառեցաւ, վասն զի Ուխտաւորներու ընկերակցութիւնն եկած էր մօմերով ու ճրագներով։

Այս մարդիկ խուճը խուճը գիշերային ուխտի կ'երթային, որոց եւ կ'ընկերակցէին ժանչ ու աղիկ պզտիկներ, կը հանդիպէին գետէն անդին Փրկիչ Լուսնու ուխտաւորներ, յետոյ Անապատը կուգային։ — Հրեշտակներ կամ վանայ լինէին եղիւղ մեր Անապատները իմանալու չէ, — յետոյ Հրեշտակապետի վանք, Անապատ ու Լուսնու — մեր հին Սօսեաց անտառն ու Մասիս լեռն իմանալու չէ, — կ'այցէին Լուսարարներու, կ'աթաղէրներու, Թուխ-Մանուկներու, Խաչքարներու, ալ կ'արեւիկէ՛ն համբոյ։ Սվաղջիներու համար հողն անգամ սուրբ է, եւ ո՛չ ապաքին ունին կարմիր Հողեր ըսուած տեղեր, որոց ամենուն կը փարէին, կը փաթթէին, կը համբուրէին, լոյս կը վառէին, շուր կը խմէին, հող կը բերէին իր բժժանք, ի զեղ ցաւերու։ ո՛վ երկիր, ուր ամէն բան սրբութեան անունով կը պաշտուի։

Ուխտաւորներու հանգստի վերջի տեղէն էր Սուրբ Նշանի վանքը։ Եւ ինչ որ եւ կերէին աստեղ, եւ ողբաձայն ձայներով սա Շարականը կը սկսէին երգել։ «Կոյոզն հնաւ, վերին կոյոզին, կոյնատէրն ահեղ, կոյոզն ահաւոր, զատաստանն արդար, զատոյն անապատ, հրեշտակը անողորմ դատեն զմեզաւորս, եւ այժմ աղաչեմք զՍտեղծող ամենից, ընկալ եւ հանգ՝ զԲաժնորեալ հոգեւ»։

Վահան առ Տրիփոն վարդապետ որ խոսցին մէջ իր ընթերցողներէն։ «Մեռե՛լ կայ, ինչ կայ»։

Տրիփոն ծիծաղելով. «Շուշտակին գերեզմանը կ'երթան»։

— Շուշտակն ո՛վ է։

— Սրբաւոր միայն այս քաղաքի մէջ ծագեցաւ, մարդ մը Սղոց անուն շատոյ Պոլիկարպոս վարդապետ, այժմ մեռած (գիտած պէտք է թէ ինչպէս շատ տեղերու Հայոց մէջ, Նոյնպէս Սրբաւորներու մէջ իրարու մականուն զընկելով մէկմէկ այնպէս կոչելու սովորութիւն կայ) — միւր ճգնաւորական խուճըր հալածեց ու հալածեց իր սղոցովը, մինչեւ որ ինքն ալ սղոցեցաւ։

— Որմէ՞։

— Իւրեքնէն։ Որովհետեւ կը քաղաքէր թէ գեւերը մեր փոքրիկ մեջ մտած են, գեւերն ալ իրենց վրէժը լուծելու համար ողորդեցին այս մարդուն կնիկը եւ յետոյ...

— Յետոյ՞։

— Աւա՛ղ, սեւ օր, սեւ բաղդ, ներշնչեցին մեր սրբազանին որ Սղոցը վարդապետ ձեռնադրէ։

— Յետոյ՞։

— Սրբաւորն որ ստատանայինք խաբարով չէր, յանկարծ կը լուսաւորուի եւ կ'որոյն որ հակառակ տարրէ միայն։ Նուրբիւն մը կազմէ, այսինքն ճգնաւորներու եւ հակառակորդներու պետերը եւ թէ ամուրի են՝ վարդապետ, եթէ չեն՝ քահանայ ձեռնադրէ։

Պիծակին այս խօսքն իրաւ էր, միայն թէ սխալ մը գործած էր Պետրոս եպիսկոպոս, ահազին սխալ։ Այն օրը որ կը ձեռնադրէր այս անձին որք էին ամուրի, ճգնաւորներու անունով կը յորջորջէր, այսինքն Պոլիկարպոս, Տրիփոն եւ Ունիփոն։ Նորահաւ, որ կանամբի էր ու քահանայ պիտի ձեռնադրուէր, կը խուճափէ, լսելով որ սրբազանն իրեն անուն պիտի դնէ Ղարապապոս, վասն զի այդ սուրբն ի հնումն էր ճգնաւոր-քահանայ։ Եպիսկոպոսն յամառեցաւ եւ Նորահաւ ընդդիմացաւ, ուստի Նորահաւ քահանայ ձեռնադրուելով շարունակեց իր հոգեւոր ապագաութեանը, եւ չարիքը մնաց։

Ամէն ատեն որ եպիսկոպոսն խնդրի ըլլար որ Նորահաւ ձեռնադրէ քահանայ, կը պատասխանէր. «Ղարապապոս պիտի ըլլայ անունը», եւ Նորահաւ կը մերժէր, ու լսած ըլլալով թէ Ստատակոյ մէջ Գրեշտակներ ընդհանրապէս Ղարապապոս կը կոչուին, կ'ըսէր. «Պախա՛լ կը ձեռնադրուիմ թէ քահանայ»։

Օր մը հարցուցաւ Նորահաւ թէ ինչ անուն կ'ուզէր ունենալ, պատասխանեց. «Իզոթուղոս»։ Եպիսկոպոսն այս լսելուն պէս խօսեցաւ եւ անդէք թէ «մինչ ես կը նայիմ որ դեւերն այդ մարդուն փորէն հանեն ձեռնադրութեան սուրբ կարգին շնորհօք, նա տակաւին իր խնդրն ու միտք անոնց տուած է որք զիւրապաշտ աղանջաւորներն են»։ Եպիսկոպոսն ամենեւեւ չէր ուզել հաւատալ թէ Իզոթուղոս քրիստոնեայ մարտիրոս մըն էր եւ ցայսօր կը տօնուի, հայերէն թարգմանութեամբ ըստ Տօնացոյցի, Աստուածատու անունով։

Բայց զարմանալին այն է որ փոփոխութիւնն իսկապէս կատարուեցաւ յետ ձեռնադրութեան։ Այն Տրիփոն, որ քահանայութեան յերկու յերկուսումն զապաքին եւ լեւալարաբաժն, որ օրերով մը ժամերով ծոմ ու պահք կը բռնէր եւ գիշեր ցերեկ աղօթք կ'ընէր, վարդապետ ձեռնադրուէն յետոյ՝ կ'ուզէր ու կը խմէր, տաղ ու խաղ կը կանչէր. մարդ կը զարմանար թէ այս ա՛յն Պիծակն է, որ երբեմն խուճապներ ըրիտանդակաւ կ'ընկալէր կը քահանայութեան վանքէն իր ձայնը թուրքերու զայլալիկներուն եւ իր մէկ սիրական երգը իր սուր ու բարձրիկ ձայնով կը հնչեցնէր, որ էր։

«Հայ եղվենիկ (աղանի), գարուն էր, աշուն եկաւ. — էտ ինչ խառն զո՛ ձէն անուշ էր. — իմ շատ խոցերուն. — մեռնիմ էտ զո՛ նշխուն տոտերուն, Հայ եղվենիկ, էտ ինչ շատ մարաղ էր. — էտ ինչ խառն. — զքո թեւեր Աստուած նշխուն է տեղը՞նք. — որ Խառն (Բրիտանոյ) հաւեր է, Հայ եղվենիկ, մեռնիմ զո՛ նշխուն աշխարհուն. — էտ ինչ շատ խոցեր. — ունիս դու մէջ զո՛ սրտին. . .»։

Յերեկին Տրիփոն թուրքերէն կ'երգէր ինչպէս երեկոյ, կարծես թէ դրամատիկ պիտու էր։ Իր սիրական ձայնէն էր Տրիարպէրեանն այն երգն որոն տիրապէն եղանակներն ո՛ր ճամբորդի ծանօթ չեն. անաստիկ։

«Տիրապէս զուրպէթէ տիւշուր, է՛յ, է՛յ, է՛յ. աման է՛յ. ֆէլաքէթ տիւշուր. — տիւ ալէնի, է՛յ, է՛յ. զարուբէթէն է՛յ, աման է՛յ»։

Իսկ երկուսն մինչեւ ցկէս գիշեր վանքի տանիքէն զէպի քաղաք նայելով ողբերգական մեղեդի մը կը մրմնջէր, անուշիկ եղանակով. կարծես թէ վիշտ մը ունէր սրտին մէջ եւ վիշտը, զուցէ, սա էր թէ ինչու վանքի նեղ շրջանակին մէջ կաշկանդեցաւ. — վարդապետ եղաւ. ահա հաւաստի իր ողբերգը, հին ողբերգ։

«Նստեալ կայր եւ լայր կեանքուցին. — ի վերայ քարին, ա՛յ հաւեր. — Ու զանգատ կ'անէր ձագերուն. — Թուրքը ա՛յ հաւեր. — Ի բարձր լեռները ելայ. ա՛յ հաւեր. — Ի կանաչ մարգեր նայեցայ, ա՛յ հաւեր. — Ի իր օրոգայթ ինկայ. — Ի վարս մին, մէջ ի ծովակին, ա՛յ հաւեր»։

Այս մարդուն հետ հազիւ թէ վահան վարդապետ սկսած էր խօսակցութեան, ահա կը կրկնուի, այս անգամ ուժգին, միեւնոյն թըք, թըք։

Վահան վարդապետ ներսէն։

Ո՛վ է ան։

— Թըք, Թըք։

— Թըք, Թըք։

— Թըք, Թըք։

Տէր Աստուած, այս ալ նոր փորձանք։

ԹԵԿՆՈԼՈԳԻԱԿԱՆ ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ՍԴՆՈՒՄԸ
ԱՌԱՋԻՆԱԿԱՐԳ ԵՐԵՎԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ, ԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԱՐԲԱՆՈՒ
ԿԵՆՏՐԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՆՈՒՄԸ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ

ԿԱՆԱԿԱՆ ԳՕՄԻՍԻՈՆ ԽԱՆ
ՎԵՐԵՎԱՆԻ ԹԻՎ 32
ՅԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ

ՄԵԾ ԴԵՂԱՐԱՆ
ԵՎ ԿԱՆԱԿԱՆ ԳՕՄԻՍԻՈՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ

ՊՈՒՆԱՐԱՆԻ ԵՎԼԱՆԻ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ

ՄՈԳԱԿԱՆ ԵՆԵՐԿ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ

ԿՐԻՍՏՈՍԻԱՆ ԵՎԼԱՆԻ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ

ԼԵԿՈՆՈՄԻ ԵՆԹԵՆՈՒՄԱՍԻՈՆԱԼ
L'ECONOMIE INTERNATIONALE
ԽԱՅԿԱՍՏԱՆԻ, ՏԵԿՆՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՐԱՏՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ

SOCIÉTÉ MUTUELLE FRANÇAISE
ՍՕՍԻԵԹԵ ՄԻԻԹԻԻԵԼ ՖՐԱՆՍԵԶ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ

ՎԵՐԵՎԱՆԻ ՄԵԾ ԴԵՂԱՐԱՆ
ԵՎ ԿԱՆԱԿԱՆ ԳՕՄԻՍԻՈՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ

ԲՈՒԼԵԼԻ ԱՆԻՍՈՆԻ ՊԱԼԱՍՄ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ

ԸՆԴՈՐԻՆԱԿԻՉ ԳՈՐԾԻ
(ԱՐՏՈՆԱԳԻՐ ԿԵՆՏՐԱԿԱՆ)
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ

ԿԱՐԵԻՈՐ ԱԶԴ
ՄԵԾ ԿԱՆԱԿԱՆ ԳՕՄԻՍԻՈՆ
A. HAAS & CO. ՀԱՍՍ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ
ԿԱՆԱԿԱՆ ԳՕՄԻՍԻՈՆ
E. TOUZET Ե. ԹՈՒԶԵ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ

ԱՐԵԻԵԼԵԱՆ
ԱՊՈՒՆԱԿԱՆ ԳՕՄԻՍԻՈՆ
A.B. Chonhadjian
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ
ՄԱՍԻՍԻԱՆ ԵՎ ԵՎԼԱՆԻ ՄԱՍԻՍԻԱՆ